

«ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΟΡΑΣΗΣ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ»

Μαρκέα Γεωργία, Σχολική Σύμβουλος Μουσικής με έδρα την Α΄ Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Αθήνας PhD στη Μουσική Εκπαίδευση, Post-doc στο Μουσικό Ταλέντο και Post-doc στις Νέες Τεχνολογίες στο Μάθημα της Μουσικής, Institute of Education, University of London.

Εισήγηση σε Συνέδριο με θέμα: «Τέχνη & Εκπαίδευση: Διδακτικές και Παιδαγωγικές προσεγγίσεις στο Σχολείο του 21ου αιώνα» που διοργανώθηκε από:

Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ), Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών (ΑΣΚΤ) και Στέγη Γραμμάτων & Τεχνών του Ιδρύματος Ωνάση από τις 2 έως 4 Οκτωβρίου 2015

<http://dide.ira.sch.gr/drastiriotites/150921093216dra150921.pdf>

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην εισήγηση αυτή αφού περιγραφούν τα συχνότερα προβλήματα όρασης θα δοθεί έμφαση στην αναζήτηση των θετικών χαρακτηριστικών του κάθε μαθητή κατά τη διδασκαλία. Θα υποστηριχθεί η αναγκαιότητα μιας Νέας Παιδαγωγικής με χρήση σύγχρονων μεθόδων διδασκαλίας που θα αγκαλιάσει όλους ανεξαιρέτως τους μαθητές. Μέσα σε αυτό το πνεύμα, η αξιολόγηση των μαθητών προτείνεται να επικεντρώνεται στη διαρκή αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου. Ο εκπαιδευτικός δηλαδή επιδιώκοντας την ανανέωση και την προσαρμογή των μεθόδων διδασκαλίας του στον εκάστοτε μαθητή ή μαθήτριά του επιτυγχάνει την απαραίτητη διαφοροποιημένη μάθηση, ακόμη και σε μια πολυπληθή και ποικιλόμορφη σχολική τάξη. Θα υποστηριχτεί ότι η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία συμβάλλει ώστε οι μαθητές να μπορούν να μάθουν ο ένας από τον άλλο στα πλαίσια της ομάδας (Vygotsky, 1978), ανακαλύπτοντας ταυτόχρονα τον ιδανικό δρόμο της συνεργασίας που θα τους βοηθήσει σε όλη τη ζωή τους σε οποιαδήποτε πορεία κι αν ακολουθήσουν. Θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα ερευνών που έχουν αποδείξει ότι η μουσική μπορεί να είναι προσεγγίσιμη και ιδιαιτέρως ευεργετική και στους μαθητές με προβλήματα όρασης. Τέλος, θα υποστηριχτεί ότι το δημόσιο Μουσικό Σχολείο μπορεί να θεωρηθεί ως πρότυπο για όλους ανεξαιρέτως τους μαθητές.

ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ

Προβλήματα Όρασης, Σύγχρονες Μέθοδοι Διδασκαλίας, Νέες Τεχνολογίες, Διαφοροποιημένη Διδασκαλία, Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία, Αξιολόγηση, Αυτοαξιολόγηση, Ειδική Εκπαίδευση, Μουσικοπαιδαγωγικά Συστήματα, Μουσικό Σχολείο.

Διακρίνοντας τα θετικά χαρακτηριστικά των μαθητών μας

Οι μαθητές αναμφισβήτητα έχουν ίσα δικαιώματα στη γνώση (Μαρκέα, 2009). Για τον λόγο αυτό, στους μαθητές μας δεν χωρούν «ταμπέλες» για την οποιαδήποτε ιδιαιτερότητα που μπορεί να αντιληφθούμε κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας μας. Ο εκπαιδευτικός μπαίνοντας στη θέση του εκάστοτε μαθητή φροντίζει να ανακαλύψει τη μέθοδο με την οποία θα μπορέσει να του μεταφέρει τη γνώση. Επιδιώκει να τον εμπνεύσει, ώστε να εκμεταλλευτεί τις ιδιαίτερες ικανότητές του, που πάντοτε αυτός διαθέτει!

Στην περίπτωση των μαθητών που παρουσιάζουν προβλήματα με την όρασή τους, αξίζει να σημειωθεί ότι αυτά διακρίνονται ανάλογα με τον βαθμό της απώλειας ή με το αν οι μαθητές αυτοί παρουσίασαν την απώλειά της εκ γενετής ή στη διάρκεια της ζωής τους. Οι μαθητές που είχαν κάποτε την όρασή τους, αλλά την έχασαν στην πορεία της ζωής τους αντιλαμβάνονται διαφορετικά την περιγραφή του εκπαιδευτικού τους. Όμως αυτό δεν συμβαίνει με εκείνους που δεν βλέπουν εκ γενετής. Σε κάθε περίπτωση πάντως, όλοι αυτοί οι μαθητές έχουν αναμφισβήτητα πολλές ικανότητες και μαζί με αυτές διατηρούν την ακοή τους με την οποία μπορούν να κάνουν θαύματα. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να χρησιμοποιήσουν ενδιαφέρον υλικό μέσα από τις Νέες Τεχνολογίες, ώστε να προσελκύσουν και να εμπνεύσουν τους μαθητές τους μέσα από το άκουσμα διαφόρων βίντεο, καθώς η έμπνευση στην εκπαίδευση εκτελεί τα χρέη του λαδιού στο ξεκίνημα μιας μηχανής (Hasselbring & Williams Glaser, 2000). Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται σε έρευνα για τη διαχείριση προβλημάτων συμπεριφοράς στη σχολική τάξη (Μαρκέα, 2009), αν οι μαθητές μας δεν ανταποκρίνονται στο μάθημά μας είναι πολύ πιθανό να ευθυνόμαστε κι εμείς γι' αυτό.

Μέσα από την εισήγηση αυτή υποστηρίζεται ότι η μουσική μπορεί να έχει πολύ ευεργετικά αποτελέσματα στη γενική εκπαίδευση μαθητών που παρουσιάζουν προβλήματα όρασης.

Ειδική εκπαίδευση για όλους ανεξαιρέτως τους μαθητές

Στην Ελλάδα για την υποστήριξη μαθητών που ενδέχεται να έχουν ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες υπάρχουν τα ΚΕ.Δ.Δ.Υ. (Κέντρα Διαφοροδιάγνωσης και Διάγνωσης και Υποστήριξης Ειδικών Εκπαιδευτικών Αναγκών), τα οποία συνεργάζονται με τις διευθύνσεις Υγείας και Πρόνοιας των Περιφερειών, με τα Κέντρα Κοινωνικής Υποστήριξης και Κατάρτισης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες,

με τα κέντρα Ψυχικής Υγείας των δήμων, με ιατρικές, κοινωνικές και ψυχολογικές υπηρεσίες γενικότερα.

Αξίζει να σημειωθεί, όμως, ότι, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Graham (1991), ανάμεσα στους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (π.χ., μαθητές με δυσκολία ομιλίας, πνευματική καθυστέρηση, μαθησιακές δυσκολίες, συναισθηματική διαταραχή, εξασθενήσεις ακοής ή όρασης και/ή ορθοπεδικά προβλήματα) συμπεριλαμβάνονται και οι εξαιρετικά ταλαντούχοι και προικισμένοι! Σύμφωνα με τον Graham (1991), οι χαρισματικοί μαθητές ξεχωρίζουν σε τέτοιον βαθμό από τον μέσο όρο, που χρειάζονται οπωσδήποτε ένα πρόγραμμα ειδικής εκπαίδευσης για τις δικές τους εξατομικευμένες ανάγκες (Vygotsky, 1978• Markea, 2005). Είναι σκόπιμο να επισημανθεί ότι οι πιο αδικημένοι μαθητές στο ελληνικό σχολείο είναι οι χαρισματικοί, για τους οποίους δεν υπάρχει ένα ολοκληρωμένο εκπαιδευτικό σύστημα που να τους στηρίζει, δίνοντάς τους τις ευκαιρίες να προχωρήσουν στον δρόμο τους με τον δικό τους ρυθμό, τον πιο γρήγορο! Και μαθητές με προβλήματα όρασης κάλλιστα ανήκουν σε αυτούς!

Σε έρευνα με επίκεντρο τους εξαιρετικά ταλαντούχους μαθητές (βλ. Markea, 2005) υποστηρίζεται ότι όλοι οι μαθητές είναι ταλαντούχοι και συνεπώς όλοι χρειάζονται ειδική εκπαίδευση προσαρμοσμένη στις δικές τους πραγματικές ανάγκες.

Όλοι ανεξαιρέτως χρειάζονται την εξατομικευμένη φροντίδα του εκπαιδευτικού συστήματος. Σε πολιτισμένες χώρες, όπως η Φινλανδία, ακόμη και στην περίοδο της οικονομικής κρίσης δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα στην εκπαίδευση προκειμένου να αποκτήσει η χώρα μορφωμένους και ικανούς πολίτες που κάποια μέρα θα την έκαναν να ξεφύγει από το πρόβλημά της, κάτι που συνέβηκε! Ας σκεφτούν και οι δικοί μας πολιτικοί προς αυτήν την κατεύθυνση και ας ενισχύσουν οικονομικά το εκπαιδευτικό μας σύστημα. Είναι η καλύτερη συνταγή προκειμένου να ξεφύγουμε διά παντός από την οικονομική κρίση.

Ακούγοντας τους μαθητές μας

Το μεγαλύτερο όπλο στην αντιμετώπιση του οποιουδήποτε προβλήματος στη σχολική τάξη είναι η κατανόηση. Η τελευταία επιτυγχάνεται με την τεχνική της ακρόασης.

Όλοι οι άνθρωποι θα μπορούσαν να αντιδράσουν κατά τον ίδιο τρόπο μεταξύ τους αν είχαν τους ίδιους γονείς κι αν είχαν αντιμετωπίσει στη ζωή τους τις ίδιες ακριβώς καταστάσεις. Ξεκινώντας από αυτή τη λογική, μπορεί κάποιος να μπει στη θέση του άλλου, ακόμη κι όταν δεν έχει τις ίδιες με εκείνον εμπειρίες. Αρκεί να τον ακούσει. Στους μαθητές λοιπόν, που δεν μπορούν να διακρίνουν

τα εξωτερικά χαρακτηριστικά μας, ας δώσουμε την ευκαιρία να τους «ακούσουμε» και να νιώσουμε σε βάθος τα συναισθήματά τους και τις δυσκολίες τους. Ας προσπαθήσουμε να δούμε με τα δικά τους μάτια τον κόσμο μας.

Κατανοώντας τον όρο «κατανόηση»

Προκειμένου να διευκρινιστεί η σημασία της κατανόησης θα δοθεί ένα παράδειγμα από τον κόσμο της μουσικής. Ο σημαντικότερος στόχος μιας μουσικής εκτέλεσης είναι η μεταφορά μιας εμπειρίας από τον συνθέτη -μέσω του μουσικού που εκτελεί ένα έργο- προς το ακροατήριό του. Οι μουσικοί συνεπώς αρχικά μελετούν σε βάθος τη ζωή και τις εμπειρίες του συνθέτη προκειμένου να επιτύχουν τον στόχο τους: να εκτελέσουν ένα έργο, κάνοντας τον ακροατή τους να νιώσει σε βάθος τα βιώματα του συνθέτη μέσα από την εκτέλεση της μουσική του.

Κατά την εισήγηση, θα παρουσιαστούν δύο χαρακτηριστικά παραδείγματα στο ακροατήριο: ένα δύσκολο κοντσέρτο πιάνου του διάσημου διεθνώς συνθέτη, Rachmaninoff σε εκτέλεση δική του, και κατόπιν ένα γνωστό σε όλους μας έργο του Έλληνα συνθέτη, Μάνου Χατζηδάκι. Οι συμμετέχοντες στο συνέδριο θα ζητηθεί να εκφράσουν τα συναισθήματά τους μετά από την ακρόαση των δύο έργων. Θα υποστηριχθεί ότι ο λόγος που θα έχουν κατανοήσει σε βάθος το έργο του Μάνου Χατζηδάκι κι όχι το διάσημο και δημοφιλέστατο κοντσέρτο του Rachmaninoff είναι το ότι έχουν παρόμοια βιώματα με τον συμπατριώτη τους συνθέτη. Παρόλα αυτά, οι μουσικοί επιμένουν στην επιδίωξή τους να φτάσουν να κατανοήσουν τη μουσική του οποιουδήποτε συνθέτη και να μεταφέρουν όλη αυτή την εμπειρία στο ακροατήριό τους, ακόμη και αν οι χώρες προέλευσης της μουσικής των ανθρώπων που την ακούνε ή την εκτελούν απέχουν τεράστιες χιλιομετρικές αποστάσεις μεταξύ τους αλλά και οι ακροατές ή εκτελεστές των έργων έζησαν αιώνες αργότερα από τον συνθέτη!

Το παιχνίδι των ρόλων

Αφού, λοιπόν, κατανοηθεί σε βάθος η ουσιαστική έννοια της «κατανόησης», θα δοθεί έμφαση στο πόσο σημαντικό είναι μπαίνουμε στη θέση του άλλου.

Θα περιγραφούν διάφορες τεχνικές, όπως αυτή με το Παιχνίδι των Ρόλων, το οποίο θα υποστηριχθεί ότι είναι σημαντικό να εφαρμόζεται από τους εκπαιδευτικούς στην προσπάθειά τους να μπουν στη θέση των μαθητών τους.

Το Παιχνίδι Ρόλων ή Playing Game στα αγγλικά, είναι ένα είδος παιχνιδιού, στο οποίο οι παίκτες παίρνουν τον ρόλο φανταστικών χαρακτήρων και μέσω συνεργασίας δημιουργούν ιστορίες. Οι συμμετέχοντες μπορούν να αυτοσχεδιάσουν ελεύθερα, αλλά πάντοτε προσπαθούν στην κυριολεξία να μπουν στη θέση του ατόμου που υποδύονται. Ο απώτερος στόχος είναι η απόλυτη κατανόηση και η αντιμετώπιση προβλημάτων αλλά και η διευθέτηση παρεξηγήσεων σε οποιαδήποτε ανθρώπινη σχέση.

Στη δική μας περίπτωση, το παιχνίδι αυτό θα είναι πάντοτε ιδιαίτερα χρήσιμο γιατί μέσα από αυτό θα δημιουργούνται οι κατάλληλες συνθήκες κατανόησης ανάμεσα σε ένα άτομο που βλέπει και ένα που έχει εξασθετισμένη όραση.

Ανάγκη για Νέα Παιδαγωγική και σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας

Ακόμη και οι μαθητές που έχουν φαινομενικά το ίδιο «πρόβλημα», όπως αυτό στο οποίο αναφέρεται η συγκεκριμένη εισήγηση, έχουν μεταξύ τους διαφορετικές ικανότητες και ταλέντα.

Σε τάξεις πολυπληθείς, λοιπόν, με μαθητές που έχουν διάφορες ιδιαιτερότητες αλλά και διαφορετικά μεταξύ τους ταλέντα, ο εκπαιδευτικός χρειάζεται να χρησιμοποιήσει σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας. Με τον τρόπο αυτό θα επιτύχει τη διαφοροποιημένη διδασκαλία που στοχεύει στην εξατομικευμένη μάθηση. Ανάμεσα σε αυτές τις μεθόδους είναι το μοίρασμα των μαθητών σε ομάδες με την Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία (Ματσαγγούρας, 2008), όπου οι μαθητές μαθαίνουν, όχι μόνο από τον εκπαιδευτικό αλλά και από τους συνομήλικους συμμαθητές τους (Vygotski, 1978).

Οι Νέες Τεχνολογίες θα συμβάλλουν θετικότερα στο έργο του, καθώς οι μαθητές είναι εξοικειωμένοι με αυτές (Markea, 2014).

Με τη χρήση του Powerpoint, για παράδειγμα, θα μπορέσουν οι εκπαιδευτικοί να κάνουν πιο ευχάριστη αλλά και αποτελεσματικότερη τη διδασκαλία τους. Μέσα από διάφορα εκπαιδευτικά βίντεο οι μαθητές θα μπορέσουν να αφομοιώσουν άμεσα ακόμη και τις πιο πολύπλοκες γνώσεις έστω κι αν ανήκουν σε διαφορετικού τύπου χαρισματικό μαθητή. Γιατί, όπως αποδείχτηκε από έρευνα που διεξήχθη στην Ελλάδα το 2005, όλοι οι μαθητές είναι εξαιρετικά χαρισματικοί σε κάποιον τομέα, τον οποίο ο εκπαιδευτικός στην πορεία του έργου του χρειάζεται να ανακαλύψει (Markea, 2005). Τότε μόνο, ο κάθε μαθητής θα είναι πραγματικά χρήσιμος στην κοινωνία, έχοντας επιτύχει στο να αποκτήσει γνώσεις στο αντικείμενο που πραγματικά τον ενδιαφέρει και στο να αναπτύξει τις ιδιαίτερες δεξιότητές του στον μέγιστο βαθμό για το κοινό πλέον καλό. Άλλωστε,

όπως λέει ο Gardner (1983▪ 1993), αυτό που αξίζει τελικά δεν είναι ο δείκτης νοημοσύνης μας, αλλά το κατά πόσο μπορούμε να χειριστούμε τη γνώση και να κατανοήσουμε πράγματα, τα οποία έχουν σημασία. Και πραγματική αξία, σύμφωνα με τον Gardner, έχει το να είμαστε χρήσιμοι άνθρωποι στην κοινωνία.

Μουσικοπαιδαγωγικά συστήματα στην ειδική εκπαίδευση

Η θεραπευτική ιδιότητα της μουσικής και η δύναμή της στην εκπαίδευση και την παιδεία των νέων είναι δεδομένη και γνωστή σε όλους μας (Ockelford, Welch, Jewell-Gore, Cheng, Vogiatzoglou, & Himonides, 2011). Ιδιαίτερα σε μαθητές που ενώ παρουσιάζουν κάποια εξασθένηση στην όρασή τους, έχουν συνήθως ευαισθησία και λατρεύουν όχι μόνο το να ακούν μουσική αλλά και να την εκτελούν με τον καλύτερο μάλιστα τρόπο.

Ερευνητές, όπως οι Eitan, Ornoy & Granot, (2012), επιβεβαιώνουν την αποτελεσματικότητα της μουσικής όχι μόνο στη θεραπεία αλλά και στην εκπαίδευση των ατόμων με προβλήματα εξασθένησης της όρασής τους. Οι μαθητές που παρουσιάζουν εξασθένηση, ακόμη και απώλεια της όρασής τους μπορούν επίσης να επωφεληθούν από τη μουσική μέσω μουσικοπαιδαγωγικών συστημάτων, όπως αυτό του Carl Orff (Orff, 1980). Αυτό συμβαίνει επιπλέον επειδή τα μουσικοπαιδαγωγικά συστήματα εφαρμόζονται στα πλαίσια της ομάδας.

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι για τους μαθητές που έχουν απώλεια της όρασής τους, η μικρό -ομάδα διευκολύνει την ένταξή τους στην τάξη ενός γενικού σχολείου. Αυτό συμβαίνει επειδή η συνεργασία και η ανταλλαγή εμπειριών μέσα σε μία μικρό-ομάδα αναπτύσσει στον μαθητή συναισθήματα μεγαλύτερης ασφάλειας από ό, τι μέσα σε μια εικοσαπενταμελή συνήθως τάξη.

Έρευνες έχουν αποδείξει τη δύναμη της μουσικής στην ειδική εκπαίδευση των μαθητών με εξασθένηση της όρασής τους (Eitan, Ornoy & Granot, 2012▪ Orff, 1980). Μάλιστα, σύμφωνα με τα αποτελέσματα έρευνας που δημοσιεύτηκε από το BBC, η ενασχόληση με τη μουσική μπορεί να βελτιώσει ως έναν βαθμό ακόμη και τα προβλήματα όρασης που μπορεί να εμφανίσουν άτομα μετά από εγκεφαλικό επεισόδιο.

Πιο συγκεκριμένα, το 60% εκείνων που έχουν υποστεί εγκεφαλικό αντιμετωπίζουν το φαινόμενο «οπτική αμέλεια». Δεν μπορούν δηλαδή να εντοπίσουν αντικείμενα στο αντίθετο οπτικό τοπίο από την πλευρά που έχουν πάθει εγκεφαλικό. Ανάμεσα στα συμπτώματα που παρουσιάζουν είναι ότι βλέπουν και τελικά τρώνε μόνο το φαγητό που βρίσκεται στη δεξιά πλευρά του πιάτου. Κατά την

έρευνα, παρακολουθήθηκαν τρία άτομα που έπασχαν από «οπτική αμέλεια» και είχαν χάσει την ευαισθητοποίηση του μισού οπτικού τοπίου τους. Κλήθηκαν να καταγράψουν τις αντιδράσεις τους σε τρεις συνθήκες: στο άκουσμα ευχάριστης μουσικής, δυσάρεστης μουσικής και όταν δεν υπήρχε ήχος. Αποδείχτηκε ότι και οι τρεις ασθενείς μπορούσαν να ξεχωρίσουν τα χρωματιστά σχήματα και τα κόκκινα φώτα στην «εξασθενημένη» πλευρά του εγκεφάλου, μετά το άκουσμα μουσικής που τους ευχαριστούσε.

Σύμφωνα με τους ερευνητές, όταν ακούμε μουσική που μας ευχαριστεί ενεργοποιούνται τα θετικά συναισθήματα, τα οποία μπορούν να βελτιώσουν τη λειτουργία του εγκεφάλου και να αυξήσουν την ικανότητα επεξεργασίας των ερεθισμάτων, διαπίστωση που επιβεβαιώνεται και από τα εγκεφαλογραφήματα.

Συνοψίζοντας, επισημαίνεται πως η ενασχόληση με τη μουσική καθώς και γενικότερα με δραστηριότητες ενδιαφέρουσες προς το άτομο έχει πάντοτε θετικά αποτελέσματα (<http://www.otherside.gr/2009/04/veltiwste-ta-provlimata-orasis-me-mousiki/#ixzz3mGky51Fa>).

Αυτοαξιολόγηση εναντίον Αξιολόγησης

Στη διδασκαλία της Μουσικής από τους μαθητές που παρουσιάζουν κάποια εξασθένηση στην όραση χρειάζεται ο εκπαιδευτικός να δίνει περισσότερο και ποιοτικότερο χρόνο. Διαβάζει και μιλάει αργά, επαναλαμβάνοντας υπομονετικά όσες φορές χρειαστεί αυτά που θέλει να μεταφέρει στους μαθητές του. Έτσι, όταν φτάνει η στιγμή να αξιολογήσει τι εκείνοι έμαθαν, τους αξιολογεί με απόλυτη κατανόηση, στοχεύοντας στην ανάπτυξη της γνώσης στον ίδιο βαθμό από όλους τους μαθητές του, χωρίς εκείνος καθόλου να έχει κατεβάσει τον πήχη, αλλά έχοντας χρησιμοποιήσει προσεγγίσεις προσαρμοσμένες στις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών του.

Ο εκπαιδευτικός χρειάζεται να αυτοαξιολογεί τις μεθόδους διδασκαλίας του και να επιδιώκει την αυτοβελτίωση του. Στο Σουηδικό εκπαιδευτικό σύστημα, μάλιστα, οι μαθητές δεν βαθμολογούνται. Κάθε τρίμηνο, όμως, απαντούν μόνο σε ερωτηματολόγια με τα οποία βαθμολογούν το σχολείο, τα μαθήματα και τους εκπαιδευτικούς και προτείνουν τις απαραίτητες αλλαγές.

Επειδή η ελληνική σχολική κοινότητα δεν είναι ακόμη έτοιμη να δεχτεί τη στάση των Σουηδών απέναντι στην Αξιολόγηση των μαθητών, προτείνω την άμεση κατάργηση γενικά της βαθμολογίας των μαθητών καθώς και τις εισαγωγικές εξετάσεις στα πανεπιστήμια. Το σχολείο χρειάζεται να είναι ανοιχτό για όλους τους μαθητές, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να διαλέξουν οι ίδιοι τον δρόμο που θα ακολουθήσουν. Χωρίς κατάταξή τους σε κατηγορίες με τοποθέτηση ταμπέλας σε αυτούς σε

σχέση με τις ικανότητες και πόσο μάλλον με τις μαθησιακές «δυσκολίες» τους και μάλιστα στις ευαίσθητες ηλικίες που διανύουν οι μαθητές κατά την περίοδο της υποχρεωτικής τους εκπαίδευσης στο σχολείο.

Όλοι οι μαθητές έχουν ιδιαίτερες ικανότητες και μπορούν να μάθουν αλλά και να εξελιχθούν στον δρόμο που θα επιλέξουν οι ίδιοι να ακολουθήσουν. Χρειάζονται μόνο επιβράβευση σε αυτά που μπορούν και πολλούς ανοιχτούς δρόμους για να ανακαλύψουν τελικά τον δικό τους. Ακόμη και οι μαθητές που δεν μπορούν να δουν καλά με τα μάτια τους, θα μπορέσουν να διακρίνουν στα σίγουρα το μονοπάτι που τους ταιριάζει. Κι αν μάλιστα έχουν από την εκπαιδευτική κοινότητα την κατάλληλη υποστήριξη, μέσα στον χρόνο θα μας δικαιώσουν όλους, γιατί θα αποδειχτεί ότι είναι πραγματικά χρήσιμοι στην κοινωνία. Και σε αυτό κυρίως στοχεύει το κάθε εκπαιδευτικό σύστημα.

Παραδείγματα προσέγγισης μαθητών με εξασθενημένη όραση

Στην εισήγηση θα παρουσιαστούν μελέτες που έχουν γίνει σε σχολεία με μαθητές με εξασθενημένη όραση με στόχο την κατανόηση των πραγματικών αναγκών των μαθητών αλλά και της ιδιαίτερης ικανότητας των μαθητών αυτών σε διάφορους τομείς (Fletcher, & Presland, 1990• Cummins, 1986). Αν προστεθεί το γεγονός της ανάγκης για υπεραναπλήρωση στα άτομα που παρουσιάζουν κάποια ιδιαιτερότητα, καταλαβαίνει κανείς ότι από μαθητές με διαγνωσμένη εξασθένηση της όρασης μόνο καλά μπορεί να περιμένει σε ό,τι αφορά στις σπουδές τους και την ουσιαστική πρόοδό τους στη ζωή.

Το μουσικό σχολείο ως πρότυπο εκπαίδευσης για όλους ανεξαιρέτως τους μαθητές

Το Μουσικό Γυμνάσιο και Λύκειο είναι ένας αποτελεσματικός τύπος σχολείου, ο οποίος θα μπορούσε να αποτελέσει πρότυπο για τη δημόσια εκπαίδευση, καθώς ήδη με επιτυχία έχουν εκπαιδευτεί σε αυτό μαθητές με εξασθενημένη όραση. Για τον λόγο αυτό, προτείνεται όχι μόνο η αύξηση των Μουσικών Γυμνασίων και Λυκείων αλλά και η ίδρυση ισάριθμων Μουσικών Δημοτικών Σχολείων.

Από το 1988 που ξεκίνησε ο θεσμός, λειτουργούν σήμερα 44 Μουσικά Γυμνάσια και Λύκεια στην Ελλάδα. Τα Μουσικά Σχολεία αποτελούν «διαμάντια» του εκπαιδευτικού μας συστήματος. Σε αυτά δεν υπάρχει χώρος για μελαγχολία ή κατάθλιψη. Εμβαθύνουν στη διαμόρφωση της προσωπικότητας με έμφαση τον άνθρωπο και χαρίζουν ψυχολογική και πνευματική καλλιέργεια, αναπτύσσοντας δεξιότητες πρωτόγνωρες στους μαθητές, οι οποίες θα τους φανούν χρήσιμες σε οποιονδήποτε δρόμο κι αν επιλέξουν, ακόμη κι αν δεν είναι αυτός της μουσικής.

Στα Μουσικά Σχολεία οι μαθητές δεν «παραφωνούν» με εξάρτηση από αλκοόλ ή ναρκωτικά. Αντιθέτως, με το τραγούδι και τη μουσική ξεπερνούν τα οποιαδήποτε προβλήματα και φαινόμενα, όπως για παράδειγμα, επιθετικής συμπεριφοράς ή βίας, αυτισμού και υπερκινητικότητας. Οι μαθητές (αδιάφορο με το αν έχουν ή όχι προβλήματα στην όρασή τους) καθώς και οι εκπαιδευτικοί που έχουν την ευλογία να εργάζονται στα «μελωδικά» αυτά σχολεία, βιώνουν μια ονειρική πραγματικότητα. Μέσα από την ενασχόληση με τη μουσική οι μαθητές μαθαίνουν να ακούν, να εκτελούν και να δημιουργούν μουσική. Επίσης, κατανοούν σε βάθος ιστορικά γεγονότα που συγκλόνισαν την ανθρωπότητα. Κι αυτό, γιατί σε όλους τους αιώνες για κάθε ιστορικό συμβάν έχει δημιουργηθεί μουσική ως έκφραση και μεταφορά των συναισθημάτων των ανθρώπων που το βίωσαν.

Αν μελετηθεί προσεκτικά η Ιστορία Μουσικής θα παρατηρηθεί ότι κανένα ιστορικό γεγονός δεν έχει παραληφθεί. Οι μαθητές μέσα από την επικέντρωσή τους στην ίδια τη μουσική διδάσκονται με ευχάριστο τρόπο και τα υπόλοιπα γνωστικά αντικείμενα σε τέτοιο βαθμό, που θα τολμούσα να επισημάνω: αν λόγω της οικονομικής κρίσης επιβαλλόταν στο ωρολόγιο πρόγραμμα να παραμείνει μόνο ένα μάθημα, που να συμπεριελάμβανε τις περισσότερες δυνατών από τις απαραίτητες γνώσεις και που θα απευθυνόταν σε όλους ανεξαιρέτως τους μαθητές, αυτό θα μπορούσε να είναι η Μουσική. Για τον λόγο αυτό, πιστεύω στην αναγκαιότητα του να ενισχυθεί οικονομικά από το κράτος η μουσική εκπαίδευση με κατάλληλα εξοπλισμένες αίθουσες με μέσα Νέων Τεχνολογιών.

Η καθημερινή ενασχόληση με τη μουσική, όπως συμβαίνει στα Μουσικά Σχολεία, οξειδώνει τον εγκέφαλο με αποτέλεσμα οι μαθητές να κατανοούν ευκολότερα και γρηγορότερα όλα τα γνωστικά αντικείμενα. Σύμφωνα με τον Νευροβιολόγο Σπ. Ευθυμίου (2012), αν κατανοούσαμε τη λειτουργία του εγκεφάλου, θα αλλάζαμε ριζικά το εκπαιδευτικό σύστημα και συνεπώς και την ηθική των μελλοντικών κοινωνιών. Τα Μουσικά Σχολεία πράγματι επιδιώκουν κατά πρώτον να αποκτήσει ο μαθητής μια ηθικά ολοκληρωμένη προσωπικότητα και κατά δεύτερον να αφομοιώσει τις απαιτούμενες γνώσεις.

Σύμφωνα με τον ιδρυτικό νόμο (3345/2.9.1988, άρθρο 1), στα δημόσια Μουσικά Σχολεία οι μαθητές διδάσκονται και μελετούν καθημερινά τρία μουσικά όργανα. Διδάσκονται επίσης, όλα τα μαθήματα Γενικής Παιδείας και επιπροσθέτως Θεωρητικά Ευρωπαϊκής και Βυζαντινής Μουσικής.

Επιπλέον, οι μαθητές συμμετέχουν σε Μουσικά Σύνολα (Χορωδία και Ορχήστρα), παραμένοντας αρκετές ώρες στο σχολείο και αναπτύσσοντας αγάπη για τη μουσική αλλά και για τους συμμαθητές τους, τους καθηγητές τους, τη διεύθυνση του σχολείου τους καθώς και για το ίδιο το σχολείο, το

οποίο συχνά εκπροσωπούν σε εκπαιδευτικές εκδρομές, συναυλίες, παρελάσεις και διαγωνισμούς στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Οι μαθητές καλλιεργούν το ταλέντο και την ευαισθησία τους στον πολιτισμό, ορίζουν την κουλτούρα τους και μαθαίνουν να εκτιμούν τη μουσική τους κληρονομιά. Μέσα από κάθε είδος μουσικής σέβονται και κατανοούν τον λαό που τη δημιούργησε. Έτσι, οδηγούμαστε έμμεσα στην παγκόσμια ειρήνη που αποτελεί το όραμα όλων μας.

Τα σχολεία γενικής παιδείας συνιστάται να δανειστούν στοιχεία από τη λειτουργία των Μουσικών Σχολείων, όπως τη συμμετοχή σε Μουσικά Σύνολα, όπου οι μαθητές μαθαίνουν να εργάζονται για το κοινό καλό, αναπτύσσοντας παράλληλα με την πνευματική υπόσταση και τη συναισθηματική τους ευφυΐα.

Στα Μουσικά Σχολεία διατίθενται σύγχρονοι και κατάλληλα εξοπλισμένοι χώροι: Διδασκαλίας, Ατομικών Μαθημάτων, Εικαστικών, Μουσικών Συνόλων, Αμφιθέατρο με σύγχρονες εγκαταστάσεις φωτισμού και ηχογράφησης, Βιβλιοθήκη/Αναγνωστήριο με υποδομή παρουσιάσεων οπτικοακουστικού υλικού, Στούντιο Ηχογράφησης, Εργαστήριο Πληροφορικής, Εργαστήριο Χημείας, Αίθουσα Φυσικών Επιστημών, Εργαστήριο Φωτογραφίας, Χώροι Εστίασης, Αποθήκη Εξοπλισμού και Υπόγειο Παρκινγκ.

Επισημαίνεται ότι στα κτίρια δεν έχει εμφανιστεί ουδέποτε ούτε μία υλική ζημιά, καθώς οι μαθητές λατρεύουν το περιβάλλον, στο οποίο περνούν ευτυχισμένοι αρκετές ώρες ημερησίως. Εκεί χαλαρώνουν και μοιράζονται τη μουσική και τον εσωτερικό τους κόσμο με τους συμμαθητές τους, χωρίς να νιώθουν ίχνος δυσάρεστου συναισθήματος που θα οδηγούσε σε βία, γιατί με τη μουσική εκτονώνονται και «καθαρίζεται» η ψυχή τους (Αριστοτέλης).

Τα αναμφισβήτητα θετικά αποτελέσματα του Μουσικού Σχολείου στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση από το 1988 έως σήμερα ενισχύουν την ανάγκη αύξησης ωρών Μουσικής στα σχολεία γενικής παιδείας καθώς και ίδρυσης Μουσικών Δημοτικών Σχολείων. Κι αυτό, γιατί στη σύγχρονη κοινωνία που ζούμε, η μουσική εκπαίδευση δεν είναι δίκαιο να αποτελεί προνόμιο μόνο των μαθητών από εύπορες οικογένειες ή από περιβάλλον με την απαιτούμενη θετική στάση προς την

ενασχόληση με τη μουσική. Η μουσική απευθύνεται σε όλους ανεξαιρέτως τους μαθητές και με τις νότες της γεμίζει πλουσιοπάροχα όλες τις ανθρώπινες ψυχές που ξέρουν να διακρίνουν πεντακάθαρα -ακριβώς σαν να είχαν μάτια- κάθε άκουσμα πραγματικά ωραίο.

Επίλογος

Στην εισήγηση αυτή θα υποστηριχτεί ότι υπάρχει ανάγκη μιας Νέας Παιδαγωγικής με σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας. Στην Παιδαγωγική αυτή θα γίνεται προσπάθεια να ανακαλύπτει ο εκπαιδευτικός τις ιδιαίτερες ικανότητες και τα ταλέντα των μαθητών του χωρίς να δίνεται έμφαση στις αδυναμίες του. Θα βρίσκει συνεπώς τον τρόπο με τον οποίο ο κάθε μαθητής μαθαίνει και θα του δείχνει εγκαίρως το μονοπάτι που είναι κατάλληλο για εκείνον να ακολουθήσει. Σίγουρα για κάθε μαθητή υπάρχει κάτι που πραγματικά τον ενδιαφέρει και μπορεί να επιτύχει σε αυτό. Βγάζοντας στην επιφάνεια τις πραγματικές ανησυχίες και ικανότητες του μαθητή, θα καταφέρει τελικά να ανακαλύψει τις αληθινές ανάγκες του και θα οδηγηθεί στον δρόμο που θα τον κάνει πραγματικά ευτυχισμένο (Μαρκέα, 2009).

Επίσης, η καλή συνεργασία του εκπαιδευτικού με το οικογενειακό περιβάλλον του μαθητή θα συμβάλλει θετικά στην πρόοδό του και σε όλη την εξέλιξή του σε όποιο δρόμο κι αν διαλέξει στη ζωή του (βλ. Fletcher & Presland, 1990· Wolfendale, 1986). Συχνά η επίδοση ενός μαθητή στο σχολείο μπορεί να έχει τις αιτίες της στον τρόπο που αυτός μεγαλώνει στο σπίτι ή σε άλλους κληρονομικούς παράγοντες. Από τη γνωριμία με την οικογένεια ενός μαθητή ο εκπαιδευτικός μπορεί να κατανοήσει ακόμη περισσότερο τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς του και γενικότερα τις ιδιαιτερότητές του και να δώσει έμφαση στα θετικά του στοιχεία, αποδυναμώνοντας ταυτόχρονα κάθε τροχοπέδη.

Επειδή όλοι οι μαθητές μας είναι χαρισματικοί σε κάποιον τομέα (Markea, 2005), το εκπαιδευτικό σύστημα χρειάζεται να επικεντρώσει την προσοχή του στην ανακάλυψη αυτών των ιδιαίτερων ταλέντων του κάθε μαθητή και να του δείξει εγκαίρως τον δρόμο που θα ακολουθήσει. Για τον λόγο αυτό, προτείνεται το Μουσικό Σχολείο ως πρότυπο ενός τύπου εκπαίδευσης κατάλληλης για όλους ανεξαιρέτως τους μαθητές.

Χρειαζόμαστε ευτυχισμένους πολίτες που θα καταλήξουν, εφόσον οι ίδιοι το επιθυμούν, στα πανεπιστήμια, στα οποία θα σπουδάζουν με επιτυχία στον τομέα που πραγματικά τους ενδιαφέρει και θα φοιτούν στη δική τους πατρίδα χωρίς να χρειάζεται να μεταναστεύουν με όλες τις αρνητικές

επιπτώσεις στην ελληνική οικογένεια! Χωρίς εισαγωγικές εξετάσεις για τα πανεπιστήμια και χωρίς τη σχεδόν τυχαία εισαγωγή των μαθητών σε σχολές που δεν είναι πάντοτε της δικής τους επιλογής, αλλά συμπτωματική λόγω της εξαιρετικής τους επίδοσης σε μαθήματα που δεν είναι πάντοτε της αρεσκείας τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Cummins, J., Empowering minority students: a framework for intervention, *Harvard Educational Review*, 1986, Vol. 56, pp. 18-35.

Ευθυμιόπουλος, Σπ., *Είμαστε ο εγκέφαλός μας*, (Διαθέσιμο on line:

http://www.hsfm.gr/2011/images/stories/gia_to_koino_items/omilies/we_and_our_brains_2012.pdf, προσπελάστηκε στις 08/03/2012).

Eitan, Z., Ornoy, E., Granot, R. Y., Listening in the dark: Congenital and early blindness and cross-domain mappings in music, *Psychomusicology: Music, Mind, and Brain*, Jun 2012, Vol. 22(1), pp. 33-45.

Fletcher, P. & Presland, J., Contracting to Overcome Adjustment Problems, *Support for Learning*, 1990, Vol. 5(3): 153-8.

Gardner, H., *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*, New York: Basic Books, 1983.

Gardner, H., *Multiple Intelligences: The Theory in Practice*, New York: Basic Books, 1993.

Graham, R. M. Music Education in Exceptional Children, In R. Colwell (Ed.), *Basic Concepts in Music Education, II*. Colorado: University Press of Colorado, 1991.

Hasselbring, T. S. & Williams Glaser, C. H., Use of Computer Technology to Help Students with Special Needs, *The Future of Children*, Vol. 10 (2), *Children and Computer Technology*, United States: Princeton University, (Autumn - Winter, 2000), pp. 102-122.

Markea, G. G., *Talent in piano playing: A study of exceptional gifted Greek soloists*, Athens: Athens Institute for Education and Research, 2005, ISBN 960-88672-1-5.

Μαρκέα, Γ. Γ., *Διαχείριση προβλημάτων συμπεριφοράς για να μην α-τονήσει το μάθημα της Μουσικής*, Δημοσιευμένο στην ιστοσελίδα www.peemde.gr στις 6 Φεβρουαρίου 2009.

Markea, G. G., *The use of Modern Technologies in the Music classroom: Research in Greece*, Athens: Proforma, 2014, ISBN 978-960-93-6148-4.

Ματσαγγούρας, Γ. Η., *Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση*, Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρης, 2008, ISBN 978-960-333-089-9.

Ockelford, A., Welch, G., Jewell-Gore, L., Cheng, E., Vogiatzoglou, A., & Himonides, E., Sounds of intent, phase 2: Gauging the music development of children with complex needs, *European Journal of Special Needs Education*, 2011, Vol. 26(2), pp. 177-199. Ανακτήθηκε από το: www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/08856257.2011.563606#preview.

Orff, G., *The Orff Music Therapy* (Translation: M. Murray), New York: Schott Music Corporation, 1980.

Vygotsky, L. S., *Mind and society: The development of higher mental processes*, Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978.

Wolfendale, S., Involving Parents in Behavioural Management, a Whole-School Approach. *Support for Learning*, 1986, Vol. 1(4), pp. 32-8.

Βελτιώστε τα Προβλήματα Όρασης με Μουσική. *Υγεία και Επιστήμη*. Διαθέσιμο on line: <http://www.otherside.gr/2009/04/veltiwste-ta-provlimata-orasis-me-mousiki/#ixzz3mGky51Fa>, προσπελάστηκε τον Απρίλιο του 2009.

Ιδρυτικός Νόμος για τα Μουσικά Σχολεία. 3345/2-9-1988, άρθρο 1.